

Ir sau rengia pameistrius, ir kitiems pataria kaip

Darbo rinka:: Kaip Lietuvoje užsukti pameistrystės mokymus

DALIUS SIMÉNAS
dalius.simenas@verslozinios.lt

Kol valdžia toliau popierių planų neperlipo, darbuotojus darbo vietoje jau kuris laikas ugdantys verslininkai sako, kad Lietuvoje yra visos sąlygos pereiti iš kiekybinio į kokybinį specialistų rengimą ir taip įmonėms užsitikrinti darbuotojų daugelį metų į priekį.

Lietuvoje 44% pramonės įmonių susiduria su kvalifikuotų darbininkų stygiu, todėl verslininkai patys steigia mokymo centrus arba amato mokymus perka iš šalies.

Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras savarankiškai pradėjo pirmą mokymų programą pagal pameistrystės principus. Šiuo metu centras jau parengė 9 pirmuosius specialistus darbu transporto bendrovėse. Iš viso programoje mokosi 80 jaunuolių betonuotojo, metalo apdirbėjo, sandėlio darbuotojo-krautuvininko specialybių.

Mindaugas Černius, Vilniaus Jeruzalės darbo rinkos mokymo centro direktorius, sveikina, kad Lietuvoje ne tik darbdaviai, bet ir švietimo įstaigos, Vyriausybė kreipia vis daugiau dėmesio į rengiamų specialistų kokybę, ne kiekybę, o vienas iš efektyvesnių būdų tai pasiekti yra skatinti pameistrystės mokymus įmonėse. Tokie mokymai, leidžiantys asmeniui vienu metu dirbti ir mokytis, o įmonėms - apmokyti darbuotojus neatitraukiant jų nuo gamybos, pasiteisino Vokietijoje, Austrijoje Skandinavijos šalyse. Jose nedarbo lygis šiandien yra mažiausias ES, arba 2,5 karto mažesnis nei Lietuvoje.

Bandomasis projektas - popierinis

Pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos koordinuojamą jaunimo garantijų iniciatyvą, dėl kurios susitarė Vyriausybė su darbuotojų, darbdavių, jaunimo organizacijomis pasirašydamos bendradarbiavimo memorandumą, numatoma, kad per penkis darbo rinkos mokymo centrus bus parengta 900 įmonių poreikius atitinkančių specialistų. Šiuos centrus kuruoja Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM).

„Lietuvoje per metus darbo centruose įmonėms parengiama apie 15.000 specialistų, tad 900 specialistų mažoka“, - komentuoja p. Černius. Profesinės mokyklose šiuo metu mokosi apie 45.000 auklėtinių.

Išbandyti pameistrystės profesinio mokymo organizavimo formą ir parengti rekomendacijoms 2014-2015 m. numatyta skirti tik 2,5 mln. Lt. Tačiau per septynerius metus skatinti profesinio mokymo organizavimą tiesiogiai darbo vietoje, taip pat kitoms įvairioms į rinkos poreikius orientuotoms specialistų rengimo ir įdarbinimo priemonėms numatytas poreikis siekia 380 mln. Lt.

Rimantas Vaitkus, švietimo ir mokslo viceministras, sako, kad kol kas konkrečių veiksmų plano ministerijoje jam neteko matyti. Už profesinio rengimo sritį atsakinga viceministrė Genoveita Krasauskienė nerado galimybės vakar pakomentuoti, kaip Lietuvoje planuojama įgyvendinti bandomąjį pameistrystės projektą.

Nors darbo vietų paklausa akivaizdžiai viršija pasiūlą, darbdaviai neranda tinkamų kandidatų, daugiausia dėl netinkamų įgūdžių.

Lietuvos darbo biržos duomenimis, 41,2% jaunų bedarbių neturėjo profesinės kvalifikacijos, todėl negalėjo konkuruoti darbo rinkoje.

Daugiausia jaunų bedarbių su profesiniu išsilavinimu registruota tarp virėjų (178), apdailininkų (statybininkų) (133), automobilių

● Šalyse, kuriose darbuotojai apmokomi amato pačioje įmonėje pameistrystės principu - Austrijoje, Danijoje, Vokietijoje - nedarbo lygis yra 2,5 karto mažesnis nei Lietuvoje. VLADIMIRO IVANOVO NUOTR.

mechanikų (121), kirpėjų (87), technikos priežiūros verslo darbuotojų (85), kompiuterio ir organizacinės technikos operatorių (74), apskaitininkų ir kasininkų, prekybos įmonių vadybininkų padėjėjų (po 73). 2013 m. lapkričio 1 d. buvo registruota 38.900 jaunų bedarbių iki 29 metų. Jie sudaro 21,5% visų bedarbių (257.000).

Grumiasi su informacijos vakuumu

Ponas Černius pasakoja, kad pagrindinė problema šiandien išlieka informacijos verslininkams apie pameistrystės programą trūkumas.

„Švietimo ministerijai parengėme tokias pameistrystės mokymo formas, kurios paprastai supažindins su tokio modelio principais ir sąlygomis“, - tęsia p. Černius.

Jis pasakoja, kad jų mokykloje specialistų apmokymo kursai dėl pameistrystės principų diegimo išsėtę nuo 6 iki 12 savaičių, todėl, kad moksleiviai maždaug pusę laiko praleidžia įmonėje.

„Viskas prasideda mokymo įstaigoje, o vėliau jie keliai į įmonę“, - aiškina centro vadovas.

Jeruzalės darbo rinkos mokymo centras jau kuris laikas bendradarbiauja su metalo apdirbimo UAB „Arginta Engineering“, kuri viena pirmųjų Lietuvoje įmonėje įsteigė mokymų bazę. Pagal sutartį su ŠMM, bendrovė savo metodologiją perdavė šiam centrui. „Arginta Engineering“ ir toliau pati rengia specialistų kvalifikacijos kėlimo kursus, o minėtas centras specialistus rengia nuo pradžiamokslui ne tik šiai įmonei, bet ir visai Lietuvai.

Gintautas Kvietkauskas, „Arginta Engineering“ direktorius, sako, kad Lietuvoje švietimo įstaigos ir politikai mėgsta sakyti, kad šalyje yra pameistrystės mokymų, tik esą verslas nežino, ko nori. Tad kol mokyklos dirba sau, o verslas sau, jaunimo įdarbinti aktyviau nelabai pavyks.

„Dabar įsivaizduoja, kad metus ar dvejus vaikas pasimokė amato profesinėje mokykloje, nuėjo į keleto savaičių praktiką ir jau pameistrystę turime. Deja, tai toli gražu nuo realiai veikiančio modelio“, - sako p.

Kvietkauskas.

Kita vertus, jis pripažįsta, kad įsukti visą pameistrystės ciklą nėra jau taip paprasta.

„Iš karto paleisti viską būtų rizikinga. Manau, kad reikėtų pradėti nuo eksperimento su keliomis profesijomis, tai gal pirmasis metais parengti tuos 900 ir visai normalu“, - priduria p. Kvietkauskas.

„Arginta Engineering“ vadovas iš patirties teigia manantis, kad racionaliausia būtų pameistrystės mokymus skirstyti į tris etapus. Pradžioje mokinys profesinėje mokykloje gauna teorinių žinių, pamokomas amato. Toliau jis turėtų keliauti į sektorinius mokymo centrus. Tokius turi kiekvienas Lietuvos regionas. Juose supirkta moderni įranga, ar tai būtų metalo apdirbimo staklės, ar profesionalios virtuvės įranga. Su ta įranga mokinys galėtų būti apmokomas praktinių dalykų. Galiausiai moksleivis turėtų užsiimti praktika įmonėje.

„Teoriniam mokymui ir užsiėmimams sektoriniuose mokymo centruose reikėtų skirti 50% mokymo laiko, o likusią dalį - praktiniam darbu bendrovėse. Tačiau visas procesas turėtų eiti ne pačiomis. Tarkim, pirmasis metais mokinys praleidžia 3 dienas mokymo įstaigoje, o 2 dienas įmonėje. Antrais metais jau būtų atvirkščiai: dvi dienos profesinio ugdymo aplinkoje ir trys dienos įmonėje“, - sako p. Kvietkauskas.

Jo teigimu, sektoriniuose mokymo centruose, kurie veikia kiekviename šalies regione, turėtų privalomai praktinius užsiėmimus gauti visų profesinių mokyklų auklėtiniai: „Jei profesinė mokykla, pavyzdžiui, rengia suvirintojus, tai jų auklėtiniai turėtų privalomai mokytis sektoriniame mokymo centre, kur supirkta moderni įranga.“

Mokesčiai taip pat yra svarbūs

„Arginta Engineering“ direktoriaus manymu, svarbus yra ir mokesčių aspektas. „Dabar įdarbinant jaunuolį įmonėje, tenka mokėti „Sodros“, kitus mokesčius. Jei jaunuoliui įdarbinimo pameistrystės mokymų metu būtų galima mokėti stipendiją, tai nauda būtų abipusė: jaunuolis galėtų gauti

normalią stipendiją, kurios užtektų pragyventi, o įmonė dėl jo atliekamo darbo gautų pridėtinę vertę. Jei vaikas bus gabus, tai jis ir pasiliks toje įmonėje dirbti“, - sako p. Kvietkauskas.

Dar verslininkas pabrėžia, kad pameistrių rengimas turi būti organizuojamas trišalių sutarčių - tarp įmonės, profesinės mokyklos ir jaunuolio - pagrindu, kad būtų aiškumas pačiam vaikui ir darbdaviui, kaip ir kas nutiks pasibaigus profesiniam mokymui.

Ponas Kvietkauskas apibendrina, kad pameistrystė Lietuvoje, apie kurią iki šiol nieko nesigirdėjo, dabar tampa populiaria samprata, tačiau jos esmė, deja, dar nėra iki galo suprantama.

Valdžios intereso nemato

Dr. Claudia Schreier, Vokietijos federalinio profesinio rengimo ir mokymo instituto ekspertė, sako, kad jos įstaiga, pagal ES programas diegdama dualinio, arba pameistrystės, mokymo sistemas, šiuo metu bendradarbiauja su šešiomis Europos valstybėmis, įskaitant Latviją.

Vokiečiai šiuo metu su latviais jau tariasi dėl metalo apdirbimo pramonės, žuvinių kystės, tekstilės, stiklo pluošto, turizmo, transporto ir logistikos sektorių.

„Nuo mano kelionės į Vilnių aš nieko negirdėjau iš Lietuvos. Su mūsų švietimo ir mokslo ministerija taip pat niekas nesusiekė“, - sakė p. Schreier. Pernai lapkritį Vilniuje ji pristatė profesinio rengimo sistemą Vokietijoje ir jos plėtrą Europoje Lietuvos investicijų patarėjų komisijai. Renginyje tada taip pat dalyvavo ūkio, socialinės apsaugos ir darbo bei švietimo ir mokslo ministrai.

Dalia Grybauskaitė, Lietuvos prezidentė, ragina reformuoti visą švietimo sistemą ir išspręsti masinio ir ne visuomet racionalaus abiturientų judėjimo į aukštojo mokslo mokyklas, o ne į profesinio mokymo centrus problemą. „Jei kursime „bendristus“, jaunimo emigracija tik augs“, - sako p. Grybauskaitė. Tarp aukštojo ir profesinio mokslo kelią besirenkančių jaunuolių, prezidentės manymu, geras santykis būtų 2:1.

Nedarbo lygis, %

2013 m. lapkritį	
Austrija	4,8
Vokietija	5,2
Nyderlandai	6,9
Danija	6,9
Jungtinė Karalystė	7,4*
Švedija	8,0
Estija	9,0**
ES vidurkis	10,9
Latvija	12,0*
Lietuva	11,3
Euro zona	12,1
Portugalija	15,5
Ispanija	26,7
Graikija	27,8**

*2013 M. RUGSĖJIS
**2013 M. SPALIS